

ارزیابی عملکرد اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۷/۹

شماره مسلسل: ۲۱۰۱۱

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

ارزیابی عملکرد اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳

نوع گزارش: طرح/لایحه راهبردی نظارتی پیش‌نویس قانونی

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

صادق رنجبر

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

ناظر علمی:

موسی بیات

ناظر علمی خارج از مرکز:

سید عبدالحمید احمدی (دانشیار جهاد دانشگاهی)

اظهار نظر کنندگان داخل مرکز:

محمد حسین قربانی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه ورزش و تربیت بدنی)،
محمد مهدی جعفری (دفتر بخش عمومی)

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

زهره عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. اعتبارات هزینه‌ای
۲. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۳. قانون بودجه ۱۴۰۳

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۰۳/۰۱

فهرست مطالب

۶	چکیده
۷	خلاصه مدیریتی
۸	۱. مقدمه
۸	۱.۲ احکام مرتبط با ورزش در قانون بودجه ۱۴۰۳
۱۰	۳. بررسی اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۴۰۳
۱۴	۴. تحلیل وضعیت بودجه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳
۱۵	۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۵	منابع و مآخذ

فهرست جداول

۹	جدول ۱. وضعیت تحقق تبصره‌های قانون بودجه ۱۴۰۳ مرتبط با وزارت ورزش و جوانان
۱۰	جدول ۲. مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳
۱۲	جدول ۳. مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳
۱۳	جدول ۴. اعتبارات شرکت توسعه در سال ۱۴۰۳

ارزیابی عملکرد اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳

Doi: [10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21011](https://doi.org/10.22034/report.mrc.2025.1404.33.7.21011)

چکیده

در سال ۱۴۰۳ سهم وزارت ورزش و جوانان از مصارف بودجه عمومی کل کشور معادل ۰/۵۵ درصد بوده که نسبت به سال ۱۴۰۲ تقریباً دو برابر شده است. مجموع اعتبارات این وزارت (هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی) در سال ۱۴۰۳ برابر با ۱۵,۵۵۳ (میلیارد تومان) بوده که نسبت به سال ۱۴۰۲ به میزان ۱۵۱/۹ درصد افزایش داشته است. بررسی اعتبارات نشان از رشد قابل توجه بودجه مصوب در بخش اعتبارات هزینه‌ای (۱۰۴/۶ درصد رشد)، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (۲۴۳/۱ درصد رشد) و اعتبارات شرکت توسعه (۱۶۷/۹ درصد رشد) نسبت به سال ۱۴۰۲ است.

میزان تخصیص بودجه در بخش هزینه‌ای ۷۱ درصد، در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۶۷ درصد و در بخش شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی ۸۷ درصد بوده است. با توجه به اینکه کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور در بودجه سال ۱۴۰۳ معادل ۱۰۸ درصد محقق شده است؛ از این رو تحقق ۶۷ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت ورزش و جوانان نشان از اولویت پایین طرح‌های عمرانی در بخش ورزش بوده است. همچنین کاهش قابل توجه بودجه ابلاغی نسبت به بودجه مصوب در بخش اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی (۱۹/۲۴ درصد کاهش) و تحقق پایین برخی ردیف‌های خاص در ارتباط با ورزش همگانی (سلامت‌محور) و پروژه‌های عمرانی (زیر ۵۰ درصد) از چالش‌های عملکرد اعتبارات بودجه ۱۴۰۳ وزارت ورزش و جوانان است. بررسی تبصره‌های قانون بودجه ۱۴۰۳ نیز نشان می‌دهد اعتبارات مالیات بر ارزش افزوده با ۷۷ درصد تحقق، عملکردی نسبتاً مطلوب داشته، اما اعتبارات بند «ب» تبصره «۱۳» تنها ۲۰ درصد محقق شده است.

بیان / شرح مسئله

ارزیابی عملکرد بودجه وزارت ورزش و جوانان به عنوان مهم ترین سند حکمرانی مالی، نشان دهنده منابعی است که می تواند به عنوان ورودی با اهمیت در فرایند توسعه ورزش کشور مورد بررسی قرار گیرد. با این حال، عدم تحقق کامل اعتبارات هزینه ای و سرمایه ای مصوب سال ۱۴۰۳ می تواند منجر به اختلال در پروژه های عمرانی، کاهش کیفیت برنامه های ورزشی و افت عملکرد بین المللی شود. بنابراین ضرورت دارد میزان انطباق تحقق اعتبارات وزارت ورزش و جوانان بررسی شود. شناسایی عوامل مؤثر بر این روند و ارائه راهکار برای بهبود تخصیص و اجرای بودجه، از ضروریات توسعه ورزش کشور محسوب می شود.

نقطه نظرات / یافته های کلیدی

- سهم وزارت ورزش و جوانان از مصارف بودجه عمومی دولت معادل ۰/۵۵ درصد بوده که نسبت به سال ۱۴۰۲ تقریباً دو برابر شده است.
- مجموع اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ برابر با (۱۵،۵۵۳ میلیارد و ۶۴۵ میلیون تومان) که نسبت به سال ۱۴۰۲ به میزان ۱۵/۱۹ درصد افزایش داشته است (حدود ۲/۵ برابر افزایش).
- بررسی اعتبارات نشان از رشد قابل توجه بودجه مصوب در بخش اعتبارات هزینه ای (۱۰۴/۶ درصد رشد)، اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای (۲۴۳/۱ درصد رشد) و اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی (۱۶۷/۹ درصد رشد) نسبت به سال ۱۴۰۲ است.
- میزان تخصیص بودجه در بخش اعتبارات هزینه ای ۷۱ درصد، در بخش اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای ۶۷ درصد و در بخش شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور ۸۷ درصد بوده است.
- با توجه به تحقق ۱۰۸ درصدی کل اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای کشور در بودجه سال ۱۴۰۳، تحقق تنها ۶۷ درصدی این اعتبارات در وزارت ورزش و جوانان حاکی از اولویت پایین طرح های عمرانی و سرمایه ای در بخش ورزش دارد و دستیابی به اهداف کلان وزارتخانه در راستای توسعه زیرساخت ها را با چالش جدی مواجه می کند.
- بودجه ابلاغ شده در مقایسه با بودجه مصوب، در بخش اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور ۱۹/۲۴ درصد بوده که این کاهش قابل توجه است.
- تخصیص اعتبار پایین (زیر ۵۰ درصد) برخی ردیف ها مانند «اعتبارات بند «ت» تبصره «۱۶» قانون بودجه سال جاری (عوارض کالاهای آسیب رسان) ۱۴۰۳»، «کاهش مصرف دخانیات و پیشگیری و درمان بیماری های ناشی از آن و توسعه اماکن ورزشی از محل عوارض و مالیات سیگار» در ارتباط با ورزش همگانی (سلامت محور) و برخی ردیف های در ارتباط با پروژه های عمرانی مانند «تعمیر و تجهیز و راه اندازی تأسیسات و اماکن ورزشی و ملی در حال بهره برداری و موجود» و «احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور (استان ها)» از جمله چالش هایی است که به عنوان یک مانع در جهت توسعه ورزش همگانی و پروژه های عمرانی عمل می کند.
- علاوه بر تحقق نیافتن مناسب اعتبارات مربوط به ورزش همگانی، عدم تخصیص برنامه محور این اعتبارات نیز از چالش های اساسی این حوزه است. به عبارت دیگر، بودجه ای که به فعالیت های سلامت محور و همگانی اختصاص می یابد، فاقد برنامه ریزی عملیاتی مشخص در سطح اجرا است و این امر امکان ارزیابی دقیق از عملکرد و نتایج آن را بسیار دشوار می سازد.
- بررسی تبصره های قانون بودجه ۱۴۰۳ نیز نشان می دهد؛ اعتبارات مالیات بر ارزش افزوده با ۷۷ درصد تحقق، عملکردی نسبتاً مطلوب داشته، اما اعتبارات بند «ب» تبصره «۱۳» تنها ۲۰ درصد محقق شده است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

– اجرای نظام تخصیص اعتبارات برنامه محور و مبتنی بر عملکرد برای ورزش همگانی

با هدف شفافیت و اثربخشی در بخش اعتبارات ورزش همگانی، از آنجا که تخصیص این اعتبارات در وزارت ورزش و جوانان تحت عناوین کلی «رشد و گسترش ورزش همگانی» و «کمک به فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی برای فعالیت‌های ورزش همگانی» صورت می‌گیرد، در عمل هزینه‌های این بخش متأثر از سلیقه مدیران است. بنابراین، لازم است مبنای تخصیص اعتبارات به صورت برنامه محور و مبتنی بر اقدامات عملیاتی باشد. پیشنهاد می‌شود در موافقت‌نامه بین وزارت ورزش و جوانان و سازمان برنامه و بودجه، برنامه و اقدامات عملیاتی حوزه ورزش همگانی تدوین و اختصاص اعتبارات مبتنی بر پیشرفت برنامه باشد.

۱. مقدمه

ارزیابی عملکرد بودجه به عنوان مهم‌ترین سند حکمرانی مالی دولت در هر وزارتخانه نمایی از چگونگی تقسیم منابع در حوزه‌های تخصصی و به کارگیری آنها در راستای اهداف و طرح‌های تعیین شده است. از آنجا که متغیرها و مؤلفه‌های بسیاری چون ماهیت برنامه‌ها، کارآمدی اقدامات و فضای اثرگذاری در سطح استان‌ها روی عملکرد مطلوب هر وزارتخانه اثرگذار است؛ لذا بررسی علمی و نظام‌مند عملکرد بودجه وزارتخانه‌ها نیازمند در نظرگیری همه‌جانبه این متغیرها و تحلیل تأثیر متقابل آنهاست. ارزیابی عملکرد بودجه وزارت ورزش و جوانان می‌تواند به عنوان شاخص نشان‌دهنده خط‌مشی مرکزی دولت در حفظ و نگهداشت استعدادها و ظرفیت‌های ورزشی کشور باشد. بنابراین این ارزیابی در وزارت ورزش و جوانان به عنوان نهاد اصلی متولی نظام توسعه ورزش کشور حائز اهمیت است. میزان تحقق اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات در **قانون بودجه سال ۱۴۰۳** در وزارت ورزش و جوانان نقش بسیار اساسی در پیشبرد اهداف قانونی وزارت و توسعه ورزش کشور دارد. از این رو، این گزارش با هدف ارزیابی میزان عملکرد اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ تدوین شده است.

۲. احکام مرتبط با ورزش در قانون بودجه ۱۴۰۳

احکام مصوب مربوط به وزارت ورزش و جوانان در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ که در قالب تبصره آمده است؛ در جدول ذیل گزارش شده که در ادامه به عملکرد تبصره‌ها و بندهای مورد اشاره پرداخته شده است.^۱

۱. با توجه به اینکه قوانین بودجه سنواتی برش‌هایی از برنامه پیشرفت است و از آنجا که برنامه هفتم پیشرفت در ماه سوم ۱۴۰۳ تصویب شده است؛ بنابراین نمی‌توان گفت که قانون بودجه ۱۴۰۳ برگرفته از برنامه هفتم پیشرفت است. از این رو، در این گزارش احکام مرتبط با ورزش در برنامه هفتم پیشرفت مورد توجه واقع نشده است.

جدول ۱. وضعیت تحقق تبصره‌های قانون بودجه ۱۴۰۳ مرتبط با وزارت ورزش و جوانان [۳]

ردیف	تبصره	متن قانونی	ارزیابی عملکرد
۱	«۶»	<p>بند «ذ»:</p> <p>۵- سازمان مکلف است بیست و هفت درصد (۲۷/۰٪) از کل ده درصد (۱۰٪) مالیات بر ارزش افزوده را برای ساماندهی امور جوانان و ترویج و تعمیم فعالیت بدنی و همگانی شدن ورزش اختصاص دهد. این مبلغ در ردیف‌های مربوط به ورزش و جوانان به میزان شصت درصد (۶۰٪) و وزارت آموزش و پرورش چهار درصد (۴۰٪) درج و به طور مستقیم از خزانه به این وزارتخانه پرداخت می‌شود.</p> <p>۱-۵: این اعتبار با اولویت مناطق کم‌برخوردار هزینه می‌شود.</p> <p>۲-۵: پرداخت هرگونه وجهی از این محل به ورزش حرفه‌ای ممنوع و در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال دولتی است.</p> <p>۳-۵: سازمان برنامه و بودجه و وزارتخانه‌های ورزش و جوانان و آموزش و پرورش مکلفند گزارش عملکرد این بند را هر ۶ ماه یکبار به کمیسیون فرهنگی مجلس ارسال نمایند.</p> <p>۴-۵: از محل شصت درصد (۶۰٪) سهم وزارت ورزش و جوانان، سی درصد (۳۰٪) برای اشتغال، ازدواج و فرزندآوری جوانان اختصاص می‌یابد.</p>	<p>اعتبار مصوب این بند در بخش اعتبارات هزینه‌ای مبلغ دو هزار و پانصد میلیارد تومان بوده که مبلغ دو هزار و سیصد و پنجاه میلیارد تومان آن ابلاغ شده است. ارزیابی عملکرد این بند در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد ۷۵ درصد از اعتبار ابلاغی این بند محقق شده است. همچنین مجموع اعتبارات مصوب این بند در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مبلغ پنج هزار و شصت میلیارد تومان بوده که حدوداً چهار هزار و یکصد و نود و نه میلیارد آن ابلاغ شده و در مجموع ۷۹/۵ درصد آن تحقق پیدا کرده است. مشخصاً میزان اعتبار تخصیص داده شده به ورزش منهای اشتغال جوانان ۷۶ درصد بوده که معادل مبلغ دو هزار و ششصد و چهل و یک میلیارد تومان است [۱]. بنابر این به طور کلی در دو بخش اعتبارات هزینه‌ای و تملک تحقق حدود ۷۷ درصدی عملکرد این بند خوب ارزیابی می‌شود.</p>
۲	«۱۳»	<p>«ب»- در راستای ارتقای اخلاق و فرهنگ اسلامی و همچنین ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، حمایت از تحکیم خانواده و جمعیت و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در این قانون مکلفند یک درصد (۱٪) از هزینه‌های خود را به استثنای هزینه‌های سود و جریمه‌های بانکی و بیمه با رعایت موازین شرعی برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی، هنری و ورزشی از قبیل موضوعات قرآنی، ازدواج و خانواده، جوانی جمعیت، توانمندسازی بانوان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند تا مطابق جدول تفصیلی موضوع بخش دوم لایحه بودجه صرف اهداف فوق شود. پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات مزبور صرف برنامه‌ها و فعالیت‌های ستاد ملی جمعیت، اعتکاف، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اردوهای زیارتی و راهیان نور و پیشرفت، اردوهای جهادی، گردهمایی‌ها، یادواره‌ها و گلزارهای شهدا، طرح مسجد محوری، کمک به مساجد، حلقه‌های میانی، گروه‌ها و مجامع تخصصی مردمی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌ای نوین، نشر و کتاب، ترویج فرهنگ کتابخوانی و تولید محتوای فرهنگی فاخر فارسی در فضای مجازی، گردشگری، توسعه و آموزش سواد رسانه‌ای شود. در صورت استنفکاف دستگاه‌های مشمول این بند، خزانه‌داری کل کشور مکلف است به صورت سه‌ماهه از سر جمع اعتبارات مذکور برداشت و به حساب فوق‌الذکر برای فعالیت‌های یاد شده واریز نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری وزارت ورزش و جوانان، ستاد ملی جمعیت، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	<p>اعتبار مصوب این بند مبلغ دو هزار و یکصد میلیارد تومان بوده که از این مبلغ، یک هزار و نهصد و نود و پنج میلیارد تومان ابلاغ شده و حدود چهار صد و هشتاد و یک میلیارد آن محقق شده است [۱]. موضوع این بند بسیار کمتر از انتظار (فقط ۲۰ درصد) محقق شده است. به دلیل مستثنا شدن شرکت‌های زیان‌ده و سر به سر در اصلاح قانون بودجه ۱۴۰۳، اعتبار مصوب بند «ب» تبصره «۱۳» از ۳۶ هزار میلیارد تومان به حدود ۷ تا ۶ هزار میلیارد تومان کاهش یافت. این امر موجب شد، تحقق این ردیف بودجه در وزارت ورزش تنها به ۲۰ درصد برسد که بسیار کمتر از انتظار است [۲]. از آنجاکه بسیاری از مقوله‌های موضوعی اشاره شده در این بند در راستای ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی است؛ بنابر این پایین بودن عملکرد اعتبارات این بند به مثابه تضعیف فعالیت‌های فرهنگی محسوب می‌شود و از این رو وزارت ورزش و جوانان در راستای ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی با چالش جدی مواجه بوده است. همچنین در بررسی محتوایی این بند مشاهده می‌شود، جهت‌گیری مشخصی برای فعالیت‌های ورزشی مشخص نشده است. از این رو پیشنهاد می‌شود مصادیق فعالیت‌های ورزشی نیز به مقوله‌های موضوعی این بند اضافه شود.</p>

۳. بررسی اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۴۰۳

این بخش به بررسی عملکرد اعتبارات هزینه‌ای، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور اختصاص دارد. در این راستا، در جدول ۲ عملکرد اعتبارات هزینه‌ای و در جدول ۳ عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آورده شده است. جدول ۴ نیز مربوط به عملکرد اعتبارات شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور است.

جدول ۲. مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ (ارقام بر حسب میلیون ریال) [۴]

شماره طبقه‌بندی	عنوان	محل اعتبار	هزینه‌ای		
			مصوب ۱۴۰۳	ابلاغی ۱۴۰۳	تخصیص ۱۴۰۳
۱۲۸۵۰۰	وزارت ورزش و جوانان	جدول ۷	۲۲,۷۵۳,۵۲۳	۲۱,۷۵۲,۳۶۸	۲۱,۵۹۱,۹۷۰
	درآمد اختصاصی اجاره اماکن ورزشی	جدول ۷	۳,۱۸۱,۸۱۸	۳,۰۲۲,۷۲۷	۶۰۲,۴۶۸۲
۷۳۰۰۰۰-۵۳	اعتبار موضوع بند «ث» ماده (۷۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت (بیست و هفت صدم درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده)	جدول ۷-۱	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۷,۶۵۰,۴۵۹
۷۳۰۰۰۰-۵۴	اعتبارات بند «ت» تبصره «۱۶» قانون بودجه (عوارض کالاهای آسیب‌رسان)	جدول ۷-۱	۱۰۹,۶۴۸	۱۰۳,۰۶۹	۶۴۴,۳۲
۷۳۰۰۰۰-۵۵	کاهش مصرف دخانیات و پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن و توسعه اماکن ورزشی از محل عوارض و مالیات سیگار موضوع جزء «۱» بند «ح» ماده (۷۳) قانون برنامه هفتم	جدول ۷-۱	-	۱,۱۹۸,۵۰۰	۶۱۰,۰۲۵
۷۵۰۰۰۰۰-۷۱	وزارت ورزش و جوانان- کمک به فدراسیون کشتی	جدول ۷-۱	۲,۴۰۰,۰۰۰	۲,۲۵۶,۰۰۰	۲,۲۵۰,۰۰۰
۱۰۲	کمک به فدراسیون کاراته	جدول ۹	۲۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰
جدول ۱۲	موضوع بند «ث» تبصره «۸» ماده واحده سال ۱۴۰۴ - (بند «ب» تبصره «۱۳» سال ۱۴۰۳)	جدول ۱۲	۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۹,۹۵۰,۰۰۰	۴,۰۸۰,۷۵۰
۱۰۰	تعهدات پرداخت نشده			۸,۹۰۲	۸۹۰۲
۷۱	جمع کل		۷۴,۶۴۴,۹۸۹	۷۱,۸۱۶,۵۶۶	۵۰,۹۳۲,۳۵۳

مطابق جدول فوق بودجه مصوب هزینه‌ای وزارت ورزش و جوانان برابر ۷,۴۶۴ (میلیارد تومان) است.^۱ این رقم نسبت به بودجه هزینه‌ای سال ۱۴۰۲ (۳,۶۴۹ میلیارد تومان) ۱۰۴/۶ رشد داشته است. همچنین مجموع بودجه ابلاغ شده در سال ۱۴۰۳ برابر ۷,۱۸۱ (میلیارد تومان) است که نشان دهنده کاهش ۳/۷۹ درصدی آن نسبت به بودجه مصوب است.^۲ علاوه بر این مبلغ ۵,۰۹۳ (میلیارد تومان) از کل بودجه ابلاغ شده، تخصیص یافته که نشان از تحقق ۷۱ درصدی از بودجه ابلاغی است. همچنین تحقق ۹۹ درصدی اعتبار ردیف اصلی ۱۲۸۵۰۰ وزارت ورزش نشان دهنده عملکرد مناسب این بخش از بودجه است و پرداخت کامل ردیف‌های کمک به فدراسیون‌های کشتی و کاراته (تحقق ۱۰۰ درصدی) حاکی از تعهد به حمایت از فدراسیون‌های مربوطه است.

ردیف مربوط به بند «ب» تبصره «۱۳» سال (۱۴۰۳) با موضوع «تکلیف شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به تخصیص ۱٪ از هزینه‌های خود (به استثنای سود و جریمه) جهت حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و ورزشی» بسیار کمتر از انتظار (فقط ۲۰ درصد) محقق شده است. در این رابطه می‌توان اظهار کرد به دلیل «قانون اصلاح تبصره‌های «۶» و «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور» شرکت‌های زیان‌ده، دارای زیان انباشته و سر به سر از محل موضوع بند «ب» تبصره «۱۳» مستثنا شدند. بنابراین اعتبار موضوع این بند کاهش چشمگیر پیدا کرد؛ یعنی از اعتبار مصوب شده معادل ۳۶ هزار میلیارد تومان در قانون بودجه ۱۴۰۳، کل اعتبارات این بند به ۶ الی ۷ هزار میلیارد تومان کاهش پیدا کرد. به همان میزان ردیف مربوط به بند «ب» تبصره «۱۳» در وزارت نیز کاهش یافته است [۲].

میزان تخصیص پایین، بودجه عوارض کالاهای آسیب‌رسان به سلامت^۳ و بودجه مربوط به عوارض و مالیات سیگار^۴ موضوع جزء «۱» بند «ح» ماده (۷۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت (به ترتیب تحقق ۳۲ درصدی و ۵۱ درصدی) نیز از نکات قابل توجه در بررسی عملکرد اعتبارات ردیف‌های مربوط است. از آنجاکه اعتبارات این ردیف‌ها بر حوزه سلامتی و پیشگیری متمرکز است؛ بنابراین عدم تحقق کامل این اعتبارات حوزه فعالیت‌های مربوط به ورزش سلامت محور و ورزش همگانی (همگانی شدن ورزش) را با چالش جدی مواجه می‌کند. مطابق بررسی‌ها علاوه بر تحقق پایین ردیف‌های مربوط به ورزش همگانی، برنامه محور نبودن اعتبارات این بخش نیز از چالش‌های اساسی است [۳]. به عبارتی، اعتبارات حوزه فعالیت‌های مربوط به ورزش سلامت محور و ورزش همگانی فاقد برنامه‌ریزی عملیاتی مشخص در سطح اجراست و ابلاغ‌ها در قالب یک عنوان برنامه یا طرح کلی به واحدهای استانی صورت می‌گیرد و در ذیل آن برنامه عملیاتی مشخصی قرار ندارد؛ بنابراین ارزیابی مشخصی از نحوه هزینه‌کرد ابلاغ‌ها نمی‌توان داشت.

به‌طور کلی عملکرد اعتبارات وزارت ورزش در بخش هزینه‌های جاری نسبتاً خوب است، اما در عملکرد برخی ردیف‌ها که بر حوزه سلامتی و پیشگیری متمرکز است؛ با مشکل مواجه است. مطابق بررسی‌های کارشناسی ۸۵ درصد از اعتبارات ردیف اصلی ۱۲۸۵۰۰ طی یک موافقت‌نامه به صندوق حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان، کمک به فدراسیون‌ها، ادارات کل استانی و پاداش قهرمانان اختصاص می‌یابد و ۱۵ درصد باقی مانده نیز به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر (مانند حقوق و پشتیبانی) اختصاص می‌یابد. از آنجاکه هزینه‌های مربوط به کمک به فدراسیون‌ها غالباً صرف اعزام‌ها می‌شود؛ بنابراین نوسانات نرخ ارز و تحریم‌ها، وزارت را با محدودیت‌های مالی در اعزام و کمک به فدراسیون‌ها مواجه می‌کند.

۱. از آنجاکه مجموع اعتبار مصوب ردیف ۷۳۰۰۰۰-۵۵ مربوط به چند دستگاه است و عدد آن کلی است؛ بنابراین در جدول ۲ عدد مصوب برای ردیف مذکور بیان نشده است.

۲. مطابق «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» مصوب ۱۳۹۳ دولت مکلف است سالیانه ۳ درصد از بودجه عمومی کشور را بر اساس شاخص‌های توسعه‌ای (مانند بیکاری، آب شرب، آموزش و بهداشت) بین استان‌ها توزیع کند. بنابراین بخشی از بودجه مصوب صرف ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت می‌شود.

۳. اعتبار محقق شده این ردیف، تقریباً ۳ میلیارد تومان از مبلغ حدود ۱۰ میلیارد تومان ابلاغ شده بوده است.

۴. اعتبار محقق شده این ردیف، تقریباً ۶۱ میلیارد تومان از مبلغ حدود ۱۱۹ میلیارد تومان ابلاغ شده بوده است.

جدول ۳. مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ (ارقام بر حسب میلیون ریال) [۱]

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای				محل اعتبار	عنوان	شماره طبقه‌بندی
درصد تخصیص	تخصیص ۱۴۰۳	ابلاغی ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۳			
۴۲	۳۰,۰۰۰	۷۱,۵۶۰	۸۴,۱۸۸	پیوست شماره (۱)	کمک‌های فنی و اعتباری به بخش غیردولتی	۱۲۸۵۰۰
۶۸	۵۰۰,۰۰۰	۷۳۸,۸۴۷	۸۶۹,۲۳۲	پیوست شماره (۱)	احداث و تجهیز زمین‌های ورزشی روستایی	۷۳۰۰۰۰-۵۳
۱۵	۱۲۰,۰۰۰	۸۲۰,۹۴۱	۹۶۵,۸۱۳	پیوست شماره (۱)	تعمیر و تجهیز و راه‌اندازی تأسیسات و اماکن ورزشی و ملی در حال بهره‌برداری و موجود	۷۳۰۰۰۰-۵۴
۳۵	۲,۲۰۶,۰۰۰	۶,۳۲۳,۰۶۹	۷,۴۳۸,۹۰۵	پیوست شماره (۱)	احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور (استان‌ها)	۷۳۰۰۰۰-۵۵
۸۳	۱۲,۹۱۵,۰۰۰	۱۵,۵۸۷,۴۰۰	۵۰,۶۰۰,۰۰۰	جدول ۱-۷	اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد از ۹ درصد تعرفه مالیات بر ارزش افزوده کمک‌های فنی و اعتباری جوانان (اشتغال)	۷۳۰۰۰۰-۷۱
۷۶	۲۰,۱۷۰,۰۰۰	۲۶,۴۱۰,۶۰۰			اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد از ۹ درصد تعرفه مالیات بر ارزش افزوده	۷۵۰۰۰۰-۳۵
۳۴	۱,۱۰۰,۱۰۰	۳,۲۵۵,۰۰۰	-	جدول ۱-۷	کاهش مصرف دخانیات و پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن و توسعه اماکن ورزشی از محل عوارض و مالیات سیگار	۷۵۰۰۰۰-۷۰
۱۰۰	۲۰۰,۱۱۱	۲۰۰,۱۱۱	۷۰,۷۱۹	پیوست شماره (۱)	تعمیر و تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۷۵۰۰۰۰-۷۱
۷۴	۹۱,۵۰۰	۱۲۳,۱۴۱	۱۴۴,۸۷۲	پیوست شماره (۱)	تعمیر و تجهیز مجموعه ورزشی تختی تهران	۷۵۰۰۰۰-۸۳
۱۲۷	۵۹,۶۰۰	۴۶,۷۹۴	۸۸,۰۵۲	پیوست شماره (۱)	احداث استادیوم ورزشی ۱۵۰۰۰ نفری در زنجان	۳۵۰۰۰۰-۱۳
۱۴	۴۰۰,۰۰۰	۲,۹۳۲,۰۰۰	-	جدول ۹	قانون استفاده از امکانات کشور [قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت].	۵۵۰۰۰۰۰-۸۱
۱۰۰	۲,۶۰۰	۲,۶۰۰	-	جدول ۹	تعهدات پرداخت شده سال‌های قبل	
۶۷	۳۷,۷۹۴,۸۱۱	۵۶,۵۱۲,۰۶۳	۶۰,۲۶۱,۷۸۱		جمع	

مطابق جدول فوق بودجه مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برابر ۶,۰۲۶ (میلیارد تومان) است. این رقم نسبت به بودجه تملک سال ۱۴۰۲ (مبلغ ۱,۷۵۶ میلیارد تومان) ۲۴۳/۱ درصد رشد داشته است [۲]. همچنین مجموع بودجه ابلاغ شده در سال ۱۴۰۳ برابر ۵,۶۵۱ (میلیارد تومان) است که نشان‌دهنده کاهش ۶/۲۳ درصدی آن نسبت به بودجه مصوب است. علاوه بر این مبلغ ۳,۷۷۹ (میلیارد تومان) از کل بودجه ابلاغ شده، تخصیص یافته که این میزان نشان از تحقق ۶۷ درصدی بودجه است.

با توجه به گزارش‌های عملکرد مالی دولت [۴] کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در بودجه سال ۱۴۰۳ با تحقق ۱۰۸ درصدی همراه بوده است، از این رو، تحقق ۶۷ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نشان‌دهنده اولویت پایین‌تر اعتبارات عمرانی در حوزه ورزش است. نکته قابل توجه این است که عملکرد برخی ردیف‌ها مانند «کمک‌های فنی و اعتباری به بخش غیردولتی» (تحقق ۴۲ درصدی)، «تعمیر و تجهیز و راه‌اندازی تأسیسات و اماکن ورزشی و ملی در حال بهره‌برداری و موجود» (تحقق ۱۵ درصدی)، «احداث فضاهای ورزشی در سطح کشور (استان‌ها)» (تحقق ۳۵ درصدی) و «کاهش مصرف دخانیات و پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن و توسعه اماکن ورزشی از محل عوارض و مالیات سیگار» (تحقق ۳۴ درصدی) نامطلوب است. از آنجا که تقریباً تمامی این ردیف‌ها مرتبط با سرمایه‌گذاری زیرساختی است؛ عدم تحقق آنها پیامدهایی همچون تخریب زیرساخت‌های موجود (با تحقق فقط ۱۵ درصد تعمیر و تجهیز و راه‌اندازی تأسیسات و اماکن ورزشی) و تعلیق پروژه‌های ورزشی نیمه‌تمام در استان‌ها دارد و توسعه آینده ورزش کشور را با مخاطره مواجه می‌سازد.

جدول ۴. اعتبارات شرکت توسعه در سال ۱۴۰۳ (ارقام بر حسب میلیون ریال) [۱]

شماره طبقه‌بندی	عنوان	محل اعتبار	تملك دارایی		
			مصوب ۱۴۰۳	ابلاغی ۱۴۰۳	تخصیص ۱۴۰۳
۲۹۱۲۶۰	شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور	اعتبار موضوع بند «ث» ماده (۷۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت ۲۷ صدم درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده (۱۵۰-۷۳۰۰۰۰)	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۹,۹۶۰,۰۰۰	۹,۹۶۰,۰۰۰
	جمع		۲۰,۶۲۹,۶۸۱	۱۶,۶۵۹,۹۳۰	۱۴,۵۰۲,۹۰۷
					۸۷

۱. از آنجا که ردیف‌های ۷۰-۷۵۰۰۰۰ و ۸۱-۵۵۰۰۰۰۰ در قانون بودجه ۱۴۰۳ مربوط به چند دستگاه است و عدد آن کلی است؛ بنابراین در جدول، عدد مصوب برای این ردیف‌ها ذکر نشده است.

مطابق جدول فوق بودجه مصوب شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور برابر ۲,۰۶۳ (میلیارد تومان) است. این رقم نسبت به بودجه شرکت توسعه در سال ۱۴۰۲ (مبلغ ۷۷۰ میلیارد تومان) ۱۶۷/۹ درصد رشد داشته است [۲]. مجموع بودجه ابلاغ شده در سال ۱۴۰۳ معادل ۱,۶۶۶ (میلیارد تومان) بوده که در مقایسه با بودجه مصوب کاهش ۱۹/۲۴ درصدی را نشان می‌دهد. همچنین اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد ۸۷ درصد بودجه ابلاغ شده محقق گردیده است. تخصیص اعتبارات شرکت توسعه عملکردی بهتر از میانگین بخش هزینه‌ای و بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت ورزش داشته است. با این حال، اختلاف بین بودجه مصوب و ابلاغی در شرکت توسعه بیشتر از اختلاف بین بودجه مصوب و ابلاغی در دو بخش هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است. در واقع دولت در این بخش مطابق «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» مصوب ۱۳۹۳ درصد قابل توجهی را از بودجه مصوب کسر کرده است.

۴. تحلیل وضعیت بودجه‌ای وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳

مصارف بودجه عمومی دولت در سال ۱۴۰۳ مبلغ ۲,۸۳۷,۱۴۰ (میلیارد تومان) بوده و سرجمع اعتبارات وزارت ورزش و جوانان (اعتبارات هزینه‌ای، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اعتبارات شرکت توسعه) معادل ۱۵,۵۵۳ (میلیارد تومان) برآورد شده است [۳]. این رقم بیانگر سهم ۰/۵۵ درصد وزارت ورزش و جوانان از محل مصارف بودجه عمومی دولت بوده که نسبت به سال ۱۴۰۲ تقریباً دو برابر شده است.^۱ بررسی اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ نشان از رشد قابل توجه بودجه مصوب در بخش اعتبارات هزینه‌ای (۱۰۴/۶ درصد رشد)، در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (۲۴۳/۱ درصد رشد) و در بخش اعتبارات شرکت توسعه (۱۶۷/۹ درصد رشد) نسبت به سال ۱۴۰۲ است. بررسی دقیق اعتبارات نشان می‌دهد؛ اگرچه که اعتبارات مصوب در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و شرکت توسعه افزایش بیشتری داشته است، اما کاهش در بودجه ابلاغی نسبت به بودجه مصوب، در بخش اعتبارات شرکت توسعه (۱۹/۲۴ درصد کاهش) بیشتر بوده که این مورد می‌تواند به عنوان یک مانع در جهت توسعه زیرساخت‌های ورزشی در نظر گرفته شود. همچنین بررسی اعتبارات نشان می‌دهد میزان تحقق بودجه ابلاغی در بخش اعتبارات هزینه‌ای ۷۱ درصد، در بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۶۷ درصد و در بخش اعتبارات شرکت توسعه ۸۷ درصد است.

با توجه به این که کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور در بودجه سال ۱۴۰۳ با تحقق ۱۰۸ درصدی همراه بوده است، این موضوع نشان‌دهنده عملکرد مطلوب در سطح کلان است. با این حال، تحقق تنها ۶۷ درصدی این اعتبارات در وزارت ورزش و جوانان، حاکی از آن است که طرح‌های عمرانی و سرمایه‌ای در بخش ورزش از اولویت لازم در تخصیص و اجرای بودجه برخوردار نبوده‌اند. این امر دستیابی به اهداف کلان وزارتخانه در راستای توسعه و بهسازی زیرساخت‌های ورزشی را با مشکل مواجه ساخته است. علاوه بر این، کاهش محسوس بودجه ابلاغی نسبت به بودجه مصوب برای شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی که به میزان ۱۹/۲۴ درصد کاهش را تجربه کرده و همچنین تحقق بسیار پایین (زیر ۵۰ درصد) برخی ردیف‌های بودجه‌ای خاص در حوزه ورزش همگانی و پروژه‌های عمرانی، از دیگر چالش‌های پیش‌روی عملکرد اعتبارات بودجه سال ۱۴۰۳ وزارت ورزش و جوانان به‌شمار می‌رود. همچنین، رویکرد تخصیص اعتبارات در بخش ورزش همگانی فاقد برنامه‌ریزی عملیاتی مشخص و مبتنی بر اهداف کمی است. این نقصان، امکان ارزیابی دقیق عملکرد و سنجش نتایج حاصل از تخصیص بودجه را دشوار کرده و به کاهش اثربخشی این اعتبارات منجر شده است.

۱. مصارف بودجه عمومی دولت در سال ۱۴۰۲ معادل ۲۲,۶۳۴,۹۱۸,۱۱۴ (میلیون ریال) بوده و سهم وزارت ورزش و جوانان از بودجه مذکور رقم ۶۱,۷۵۴,۴۵۶ (میلیون ریال) بوده است (معادل ۰/۲۷ درصد).

۵. جمع بندی و نتیجه گیری

با وجود رشد کمی قابل توجه اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ که شامل دوبرابر شدن اعتبارات و افزایش ۱۵۱ درصدی کل اعتبارات نسبت به سال قبل بوده، چالش های اساسی در کیفیت اجرا و تخصیص بهینه بودجه وجود دارد. تحقق تنها ۶۷ درصدی اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در مقابل میانگین کشوری ۱۰۸ درصدی، همراه با تحقق پایین زیر ۵۰ درصدی برخی ردیف های ورزش همگانی و کاهش ۱۹ درصدی بودجه ابلاغی شرکت توسعه اماکن ورزشی، عدم تخصیص برنامه محور اعتبارات ورزش همگانی و محقق شدن تنها ۲۰ درصدی اعتبارات تبصره ۱۳، از جمله چالش های عملکرد اعتبارات حوزه ورزش است.

برای تبدیل این رشد کمی به توسعه کیفی، پیشنهاد می شود از طریق اولویت بندی و تخصیص بودجه متمرکز به پروژه های نیمه تمام عمرانی اثربخشی بودجه تملک دارایی های سرمایه ای ارتقا یابد. همچنین با توجه به اینکه در حال حاضر، فرایند تخصیص بودجه ورزش همگانی در وزارت ورزش و جوانان در چارچوب عناوین کلی مانند «رشد و گسترش ورزش همگانی» و «پشتیبانی از فدراسیون ها و هیئت های ورزشی در راستای فعالیت های ورزش همگانی» انجام می پذیرد، بررسی های انجام شده حاکی از آن است که رویکرد فعلی در عمل به سلیقه ای بودن فرایند تخصیص منابع و هزینه کرد آنها منجر شده است. به منظور رفع این چالش، ضروری است نظام تخصیص اعتبارات بر پایه برنامه ای مدون و شاخص های عملیاتی مستندسازی گردد. در این راستا، پیشنهاد می شود در موافقت نامه بین وزارت ورزش و جوانان و سازمان برنامه و بودجه کشور، چارچوب عملیاتی و برنامه اجرایی حوزه ورزش همگانی به طور شفاف تدوین شده و سازوکار تخصیص بودجه به میزان تحقق اهداف و پیشرفت برنامه های مصوب مشروط شود.

با اجرای این راهکارها، علاوه بر رفع موانع اجرایی، تخصیص بودجه مبتنی بر برنامه های عملیاتی شفاف و نتایج قابل اندازه گیری انجام می شود که زمینه ساز تحقق اهداف کلان وزارتخانه در حوزه توسعه زیرساخت های ورزشی و گسترش ورزش همگانی می گردد.

منابع و مأخذ

- [۱] پاسخ سازمان برنامه و بودجه به نامه شماره ۱۶۲۰۰/۳۵۴۱-۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۳/۷ مرکز پژوهش های مجلس.
- [۲] جلسه کارشناسی با دفتر برنامه و بودجه وزارت ورزش و جوانان مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۲.
- [۳] جلسه کارشناسی با دفتر ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۶.
- [۴] گزارش عملکرد مالی دولت در سال ۱۴۰۳. گزارش خزانه داری کل کشور.

گزیده سیاستی

کمترین میزان تخصیص بودجه وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ در بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بوده است. تحقق ناقص بودجه در حوزه‌های کلیدی (مانند حوزه ورزش سلامت‌محور) و برنامه‌محور نبودن برخی تخصیص‌ها از جمله چالش‌های اصلی عملکرد اعتبارات وزارت ورزش و جوانان در سال ۱۴۰۳ است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir